

Knokke Albertplein-Zeedijk

Archeologienota 2018B52 Programma van Maatregelen

Kim

Aluwé

Pieter

Laloo

Project:
Knokke Albertplein-Zeedijk

Opdrachtgever:
PSR Brownfield Developers nv/Goethals Promotor nv
Tragel 60
9308 Hofstade

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Kim Aluwé, Pieter LALOO

© 2018 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba

Inhoudstafel

Colofon.....	i
Inhoudstafel	1
Inleiding	2
Programma van maatregelen.....	3
1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.....	3
1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek	3
1.2 Aanwezigheid en waardering van een archeologische site	3
1.3 Impactbepaling en maatregelen	3
2. Programma van maatregelen	5
2.1 Programma van maatregelen voor werfbegeleiding	5
2.1.1 Administratieve gegevens	5
2.1.2 Uitvoeringsmodaliteiten archeologische werfbegeleiding.....	5
2.1.3 Criteria niet-uitvoering	6
2.1.4 Risicofactoren.....	6
2.1.5 Raming archeologische werfbegeleiding.....	6
2.1.6 Voorstel deponeren archeologisch ensemble.....	7
Bibliografie.....	7
Bijlage.....	7

Inleiding

De initiatiefnemer plant de bouw van een parkeergarage met twee bouwlagen en daarboven de aanleg van een plein en de bouw van een paviljoen in Knokke onder het Albertplein ter hoogte van Zeedijk 752.

De als plangebied gemarkeerde oppervlakte overschrijdt de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet (perceeloppervlak $>3000\text{m}^2$ en bodemingreep $>1000\text{m}^2$). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, in een beschermde archeologische site of in een gebied waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt [GGA]. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureauonderzoek te maken. In onderhavig document wordt een advies tot werfbegeleiding uitgewerkt.

Programma van maatregelen

1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen

1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Op basis van het verslag van resultaten, wordt duidelijk dat het onderzoeksgebied onvoldoende is onderzocht om een gefundeerd advies te geven naar het archeologisch potentieel van het projectgebied. Er dient bijkomend archeologisch vervolgonderzoek uitgevoerd te worden om de aanwezigheid en de bewaring van structuren gerelateerd aan WOII te onderzoeken. Er wordt gekozen voor een werfbegeleiding omdat een volwaardige opgraving niet noodzakelijk is om het kennispotentieel dat aanwezig is te realiseren. Het is immers niet duidelijk in welke mate de WOII-structuren bewaard zijn gebleven bij de heraanleg van het plein na het einde van WOII. Daarenboven vinden de werken plaats op openbaar domein op een toeristisch drukke locatie, waardoor eventueel voorafgaand vooronderzoek zonder ingreep in de bodem logistiek zeer moeilijk te organiseren valt. Bovendien is een vlakdekkende aanpak nodig om naast de op basis van luchtfoto's gekende aanwezige WOII-structuren ook andere minder op luchtfoto zichtbare sporen en structuren te kunnen vatten in hun volledigheid. Naast deze praktisch/maatschappelijke en inhoudelijke argumenten voor een werfbegeleiding is het volgens ons ook kosten-baten en dus financieel efficiënter om een werfbegeleiding uit te voeren in plaats van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem voorafgaand aan de werkzaamheden.

Aldus wordt een programma van maatregelen opgesteld voor een werfbegeleiding. Dit onderzoek moet plaatsvinden na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning en bij aanvang van het uitvoeren van de geplande werkzaamheden.

1.2 Aanwezigheid en waardering van een archeologische site

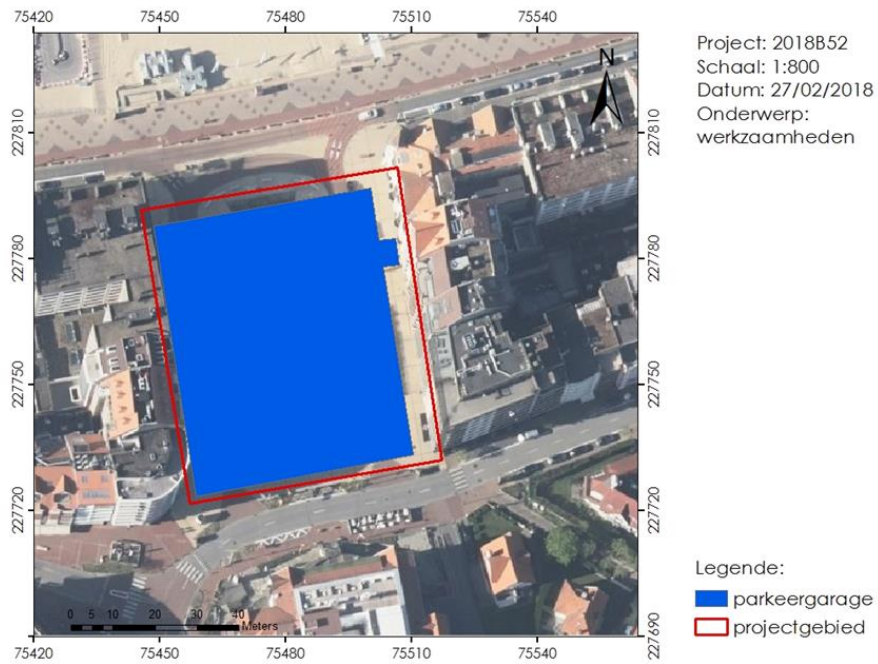
Uit het bureauonderzoek blijkt dat het projectgebied een groot potentieel heeft voor de aanwezigheid van sporen gelinkt aan WOII en in mindere mate WOI. Deze sporen worden verwacht net onder het huidige wegdek. Het projectgebied heeft ook een klein potentieel voor het aantreffen van eventuele toevalsvondsten gelinkt aan de middeleeuwse scheepvaart op het Sincfal.

1.3 Impactbepaling en maatregelen

Onder het huidige Albertplein te Knokke-Heist wordt de bouw van een parkeergarage met twee bouwlagen gepland. Deze werkzaamheden hebben plaats op een oppervlakte van ca. 3400m² en zullen de bodem tot ±8m diep verstoren. Na de bouw van de parkeergarage wordt bovenaan een plein aangelegd en een paviljoen opgericht. Deze werkzaamheden bevinden zich niet buiten de werkput voor de aanleg van de parkeergarage en zullen dus geen extra invloed hebben op het bodemarchief.

Tijdens de werken dient een fase van archeologische werfbegeleiding ingepland te worden in de werkplanning. Deze werfbegeleiding dient plaats te vinden na de opbraak van de

bovenlaag van het plein. Doel van de werfbegeleiding is het in kaart brengen en het onderzoeken van de bewaarde WO-structuren.

Figuur 1: werkzaamheden op een recente orthofoto (© GDI Vlaanderen).

2. Programma van maatregelen

2.1 Programma van maatregelen voor werfbegeleiding

2.1.1 Administratieve gegevens

Naam en adres initiatiefnemer	PSR Brownfield Developers nv Tragel 60 9308 Hofstade	
Locatie van het vooronderzoek	West-Vlaanderen, Knokke Albertplein-Zeedijk	
Bounding box	X	Y
	75505,831	227800,371
	75456,089	227719,805
Kadastrale gegevens	Knokke-Heist Afd. 2 Knokke, Sectie E 23/2 Afd. 4 Knokke, Sectie B 621/2	

2.1.2 Uitvoeringsmodaliteiten archeologische werfbegeleiding

Het onderzoeksdoel deze werfbegeleiding is na te gaan welk potentieel het projectgebied heeft voor de aanwezigheid en bewaring van structuren gerelateerd aan de wereldoorlogen.

Dit verder onderzoek moet in eerste instantie de aanwezigheid van de verwachte structuren (anti-tankgracht en andere versterkingen) aantonen en anderzijds bij het aantreffen van die sporen deze verder evalueren op bewaring, datering en eventueel ook fasering.

Minstens volgende onderzoeksvragen dringen zich op:

- Welke sporen of structuren zijn aanwezig/bewaard?
- Wat is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn de WOII-structuren opgebouwd volgens de Duitse *Regelbau* of zijn er afwijkingen hierop, Zo ja, welke afwijkingen?
- Is er een fasering zichtbaar in de opbouw van de anti-tankgracht? Zijn er sporen van aanpassingen en/of toevoegen van extra versterkingen?

Om deze en eventueel tijdens het onderzoek bijkomende onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden, dient een werfbegeleiding uitgevoerd te worden. Deze werfbegeleiding dient plaats te vinden tijdens en vlak na de opbraak van de toplaag (i.e. bestrating/betegeling) van het huidige plein. De archeoloog-veldwerkleider dient tijdens of vlak na de uitbraak van deze toplaag het vlak te inspecteren. Waar nodig worden de nodige sporen en structuren geregistreerd en ingemeten. De archeoloog-veldwerkleider beslist dan samen met de erkend archeoloog waar de nodige vlakverdiepingen en waar mogelijk/noodzakelijk doorsnedes dienen gemaakt te worden.

De opvulling van de anti-tankgracht dient waar mogelijk uitgegraven te worden zodat de structuur en de opbouw hiervan kan geregistreerd worden. Tijdens het leeghalen dient deze opvulling en de fasering hierin op drie plaatsen (bv. westzijde, midden en oostzijde van het

plein) in doorsnede geregistreerd te worden. De archeoloog-veldwerkleider kan hier op basis van de inzichten bekomen tijdens het veldwerk gemotiveerd afwijken indien zou blijken dat meer of minder doorsnederegistraties nodig zijn.

Het is belangrijk dat de bouwheer en diens aannemer voor de afbraak- en uitgraafwerken op de hoogte zijn van deze fase van archeologische werfbegeleiding en de nodige tijd hiervoor voorzien in hun planning, werfvoorzieningen en -organisatie.

Het archeologisch team voor de werfbegeleiding dient minstens te bestaan uit een archeoloog-veldwerkleider met aantoonbare ruime ervaring in archeologisch onderzoek van wereldoorlogvindplaatsen en bij voorkeur met onderzoek naar WOII-structuren. Deze veldwerkleider wordt bijgestaan door een archeoloog-assistent. Indien noodzakelijk, bv. bij hoge sporendensiteiten of complexe sporen, kunnen extra medewerkers worden ingezet om de werken te laten bespoedigen. De initiatiefnemer dient via zijn aannemer voor de bouw- en graafwerken de nodige middelen te voorzien voor de veilige afbakening van het plein, de af- en uitbraakwerken en afvoer van de uitgegraven grond en het puin.

2.1.3 Criteria niet-uitvoering

De archeologische werfbegeleiding kan enkel plaats vinden in een veilige werkomgeving.

Daarnaast kan de werfbegeleiding ook gestaakt worden als blijkt dat de verwachte WOII-structuren volledig verstoord zijn geweest bij de verschillende heraanlegfases van het plein.

2.1.4 Risicofactoren

Bij de criteria voor niet-uitvoering bespraken we reeds het thema veiligheid. Gezien het hier werken betreft op een plein nabij de Zeedijk van Knokke-Heist dienen alle nodige maatregelen getroffen worden voor de afbakening en afsluiting van de zone der werken voor onbevoegden. Daarnaast betreft de verwachte anti-tankgracht een in oorsprong diepe structuur. Deze kan pas onderzocht worden als de wanden van de structuren stabiel zijn en als er geen wateroverlast is (hetzij grondwater, hetzij stagnerend regenwater). De aannemer bouwwerken voorziet daarom best de nodige maatregelen voor het droog trekken van de werfzone. In functie van de stabiliteit kan er getrapt afgegraven worden en gewerkt worden met taluds om alsnog de nodige archeologische registraties te kunnen doen.

Tot slot vermelden we nog de kans op het aantreffen van munitie. Gezien het WOII-structuren betreffen, bestaat er een kans dat er munitie wordt aangetroffen. De nodige maatregelen dienen hiervoor in het veiligheidsplan te worden opgenomen. Tijdens de af- en opbraak van de huidige top laag van het plein kan voorzien worden in OCE-begeleiding om deze werken te begeleiden en waar nodig in te grijpen bij het aantreffen van munitie en/of explosieven.

2.1.5 Raming archeologische werfbegeleiding

Fase	Aard	Eenheid	Hoev.	Ehprijs	Raming in € (excl. btw)
Voorbereiding	VH	wd	2	440	880
Erkend Archeoloog	VH	wd	1	500	500
Archeoloog-veldderleider	VH	wd	4	480	1920
Archeoloog-assistent	VH	wd	6	440	2640
OCE-begeleiding	VH	wd	3	1200	3600
Assessment	VH	wd	3	440	1320
Rapportering	TP		1		2500
Subtotaal (excl. btw)					13360
Conservatie	sterpost (10% subtotaal				1336
TOTAAL raming archeologische werfbegeleiding (excl. btw)					14696

2.1.6 Voorstel deponeren archeologisch ensemble

De uitvoerder van de werfbegeleiding neemt samen met de initiatiefnemer best contact op met het erkend archeologisch depot 'De Pakhuizen' te Brugge voor het deponeren van het opgravingsarchief en -vondsten van de werfbegeleiding.

Bibliografie

Literatuur

-

Bijlage

Figurenlijst

Figuur 1: werkzaamheden op een recente orthofoto (© GDI Vlaanderen)..... 4